

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΡΩΝ

ΤΑΣ ΠΟΙΜΕΝΙΚΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΤΟΥ

ΧΕΛΜΟΥ ΚΑΙ ΟΛΩΝΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

1889

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

871

01

8.847

87
—
01
—
8843

ΠΡΟΣ

ΤΑΣ ΠΟΙΜΕΝΙΚΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΤΟΥ

ΧΕΛΜΟΥ ΚΑΙ ΟΛΩΝΟΥ

Εγκρίθηκε 22 Μαΐου 1889

"Εντιμοί ἑργάται

Συμβαίνει βεβαίως κάτι παράδοξον, ὅτι πολλοὶ μεταξύ τῶν ὑμετέρων κοινοτήτων μοὶ ἔγραψαν περὶ τῆς ἑλεεινῆς καταστάσεως, εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ κτηνοτροφικὴ βιομηχανία σας. Ὅλοι καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἔφθασεν αὕτη εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Ἐκεῖνο τὸ ὅποσον μὲ ἔθλιψεν ἰδιαιτέρως εἶναι ἡ ἀπογοήτευσίς, ἥτις πολιορκεῖ τὴν ποιμενικὴν ζωὴν σας. Τί βλέπετε λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὑπερδισχιλίων μέτρων τῶν ὄρειων κορυφῶν σας; ἵνα κυριεῦθαι ἀθυμία τὰς ψυχὰς ὑμῶν; Ἀπ' αὐτῶν οἱ αἰῶνες εἶδον πολλοὺς ἐκμεταλλεutas, ἀλλὰ καὶ ἐκδικητάς ἐπίσης. Ρίψατε ἐν βλέμμα εἰς τὸ κάτωθεν ὑμῶν ἀναπτυσσόμενον, πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ Ἴονίου, μεγαλοπρεπὲς τρίγωνον τῆς Πελοποννήσου. Ποῦ εἶναι τὰ παλάτια τῶν πριγκήπων καὶ τῶν δουκῶν του; Ἐπὶ τῶν ἑρείπιων αὐτῶν φύεται χόρτον διὰ τοὺς ὀδόντας τῶν προβάτων σας.

Ἡ ποιμενικὴ ράβδος σας εἶναι αἰώνιον σύμβολον τοῦ πρώτου ὀργανισμοῦ τῶν κοινωνιῶν, ἐν τῷ ὀποίῳ οἱ ἥρωες ὑμνοῦνται ὡς πολέμαροι, πολὺμηλοὶ, πολυβοῦται. Αὐτοὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν εἰδίστασαν νὰ τὴν κρατήσουν. Μήπως ὁ προϊστάμενός των δὲν κατεσκεύασεν ἐκ τοῦ δέρματος τῆς αἰγὸς τὴν τρομερὰν αἰγίδα του, τὴν ἔχουσαν ἐξωθεν μὲν τὸν φόβον ἔσωθεν δὲ τὴν δύναμιν; Ἀκόμη τὰ βουνὰ σας ἀντιλαλοῦν ἀπὸ τὰς μυστηριώδεις φωνάς, τὰς ὁποίας ἔθεοποίησεν ἡ ἀρχαιότης. Ἐχει τι ἀληθῶς ἐμπνευσμένον ἡ βιομηχανία σας. Μόνο; ἐκείνος τὸ ἀγνοεῖ, ὅστις ἀπὸ τοῦ Χελμοῦ καὶ Ὀλωνοῦ

δὲν ἔρριψε βλέμμα βαθύ εἰς τὸ ἀχανές τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας, ὅστις δὲν ἤκουσε τὸν ἦχον τῶν ποιμνίων των, ἀναμιγνυόμενον μετὰ τοῦ ἤχου τῆς παγκοσμίου ζωῆς, ὅστις δὲν ἐπροσκύνησε τὸ θεῖον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεγαλείου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἡ ἡρεμος, ἡ ὑπαιθρος, ἡ μακρὰν τῶν πόλεων ἠγιασμένη φύσις. "Οχι, ὄχι· δὲν εἰσθε περιφρονημένοι. "Όταν ὁ Κύριος κατέβη ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ πρῶτοι, τοὺς ὁποίους οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ ἀδήγησαν πλησίον του, ἦσαν ποιμένες. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁδηγοί. "Όταν ὁ Ἰωσήφ εἰσήγαγε τοὺς Πατριάρχας ἐνώπιον τοῦ Φαραώ, «τί τὸ ἔργον ὑμῶν;» ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκεῖνοι ἀπήντησαν: «ποιμένες προβάτων οἱ παῖδες σου, καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, παιδιόθεν ἕως τοῦ νῦν».

Ποῶ εἰς τοὺς πόνους σας. Δὲν μοῦ εἶναι ἀλλότρια τὰ παθήματά σας. Ἡ κρίσιμος περίοδος, τὴν ὅποιαν διατρέχει ἡ βιομηχανία σας, εἶναι πόρισμα τῆς φορολογικῆς καὶ διοικητικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία δυναστεύει πόλεις καὶ χωριά, καταπίνει πλοῖα καὶ ποιμνία. Καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ ἔριον, καὶ τὸ δέριμα καὶ τὸ κρέας, ὅλα εἰς αὐτὴν ἀνήκουν· ἡ κόπρος εἶναι διὰ τὴν γῆν καὶ τὰ κόκαλα διὰ τοὺς σκύλους. Ἐὰν εἶχον τὴν ἰσχύν, γνωρίζετε τί θὰ ἔπραττον. Ἐπειδὴ δὲν τὴν ἔχω, γράφω. Ἡ εἰσφορά μου εἶναι ἐλαχίστη. Ἰσως χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόμνημα ἐν καιρῷ.

Α'

Ὁ ἐπὶ τῶν ζῶων δημόσιος φόρος ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν μερῶν, ἐξ ὧν τὸ ἕν κύριον καὶ τὰ δύο πρόσθετα. Τὸ κύριον ψηφισθὲν διὰ τοῦ ΑΧΛΑ' νόμου τῆς 22 δεκεμβρίου 1887 διὰ τὸ ἔτος 1888 καὶ διὰ τοῦ ΑΧΠΓ' νόμου τῆς 21 ἰανουαρίου 1889· διὰ τὸ 1889, σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ἔτους τούτου. Ἐκ τῶν προσθέτων, τὸ μὲν ψηφισθὲν διὰ τοῦ ΨΓΓ' νόμου τῆς 23 νοεμβρίου 1878 σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1889 χωρὶς νὰ ψηφισθῇ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ ἰδιαιτέρου νόμου, τὸ δὲ ψηφισθὲν διὰ τοῦ ΑΧΞΒ' νόμου τῆς 8 δεκεμβρίου 1888 δὲν σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1889. Ἡ συνταγματικὴ ἀρχὴ τῆς κατ' ἐνιαυτὸν ψηφίσεως τῶν ἀμέσων φόρων, οἷος εἶναι καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ζῶων, δὲν διακρίνει με-

ταξὺ κυρίου και προσθέτου φόρου. Ἐπομένως εἶδει, ὅπως ὁ κύριος, οὕτω και οἱ πρόσθετοι εἰδικῶς νὰ ψηφισθῶσι διὰ τὸ 1889. Ἡ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ἔτους τούτου σημειώσις τοῦ πρώτου προσθέτου φόρου προϋποθέτει τὴν δι' αὐτὸ ψήφισίν του, ἥτις ἀκομῆ δὲν ἐγένετο. Ὑποτιθεμένου δὲ ὅτι ἡ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ μεία αὐτοῦ δίδει τὸ κύρος, ἢ ἔλλειψις τοιαύτης μείας διὰ τὸν δεύτερον ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν ἰσχύν. Διλημμα, ἐξ οὐ εἶτε και οἱ δύο πρόσθετοι φόροι ἢ τοὐλάχιστον ὁ εἰς δὲν δύνανται συνταγματικῶς νὰ εἰσπραχθῶσιν. Ἐκ τοῦ ὅτι οἱ πρόσθετοι φόροι εἶναι ὑπὲρ τῆς ὁδοποιίας, δὲν μεταβάλλεται ἡ ἐπιφορὰ τοῦ συνταγματικοῦ ζητήματος. Οὐδὲ δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι διὰ μὲν τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπικρατείας ἀπαραίτητος ἡ ἐνιαυσία ψήφισις τῶν ἀμέσων φόρων, διὰ δὲ τὰς ἀνάγκας τῆς συγκοινωνίας οὐχί, ὡς ἂν εἰ αὐταὶ ἦσαν ἄλλου εἶδους ἀνάγκαι.

Ἐν γένει οἱ δύο πρόσθετοι φόροι χαρακτηρίζονται ὑπὸ εἰδικῶς καταθλιπτικοῦ τῆς κτηνοτροφίας πνεύματος, ἔχουσι δὲ κατὰ κεφαλὴν ὡς ἐξῆς: Πρόβατα, αἰγες ὁ α' πρόσθετος 5 λεπτά και ὁ β' πρόσθετος 1 λεπ., βόες, ἀγελάδες, βούβηλοι ὁ α' 15 λεπ. και ὁ β' 4, ὄνοι ὁ α' 15 λεπ. και ὁ β' 15, ἵπποι, ἡμίονοι, κάμηλοι ὁ α' 15 λεπ. και ὁ β' 30. Ὁ πρῶτος πρόσθετος εἰσάγει εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας 400,000 δρ. και ὁ δεύτερος θὰ εἰσαγάγῃ ἐπὶ 6,200,000 μὲν μικρῶν ζώων 62,000 δρ., ἐπὶ 600,000 δὲ μεγάλων ζώων κατὰ μέσον ὄρον 96,000 δρ. Προστιθεμένων και τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΣΚΣ' τοῦ 1867 ἀναλογούντων ἐκ τοῦ κυρίου φόρου 5% 150,000 δρ., ἀποτελεῖται ἄθροισμα 708,000 δρ. τὰς ὁποίας πληρόνει ἡ κτηνοτροφία διὰ τὴν ὁδοποιίαν. Τὶ πληρόνουσιν αἱ λοιπαὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ πηγαί: Ἐκτὸς τῶν τελῶν τῆς εἰσαγωγῆς 2,679,500 δρ. τὰς ὁποίας πληρόνει ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, πᾶσαι αἱ λοιπαὶ πληρώνουσιν ἐλάχιστη ὀλιγώτερον τῆς κτηνοτροφίας: σταφίς 613,800 δρ., ἀξία ἔθνικων γαίῶν 400,000, αἶνος 312,000, σπειρομένη γῆ 280,000, ἐξαγωγή Ἐπτανήσου 127,362, οἰκοδομαὶ 124,359, ἔλαιον 86,400, καπνὸς 58,410 κλπ. — Ὁφελεῖται ἄρα γε ἡ κτηνοτροφία πλείοτερον τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ἐκ τῶν μέτρων τῆς συγκοινωνίας, ἵνα βαρύτερον φορολογηται δι'

αὐτήν; Τὸ παρελθὸν θέρος ἀπάντησα κατὰ τὸ Διάσελον τοῦ Κυνηγοῦ ποιμένα ὅστις, δεικνύων τὴν περίξ ἀγρίαν τῶν ὀρέων ἑκτασιν, μὲ ἤρώτησε ποίαν ὄδον διαβαίνει τὸ ποιμνίον του, ἵνα πληρώσῃ φόρον ὀδικόν; Ἀκόμη τότε δὲν εἶχε ψηφισθῆ ὁ δεύτερος πρόσθετος φόρος, ὁ ἀντικαταστήσας τὰ διόδια διὰ γενικῆς ἐπὶ τῶν ζώων φορολογίας. Διαζύγιον πληρέστερον πρὸς τὴν λογικὴν ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κύριον ἐπὶ τῶν ζώων φόρον, ὡργανίσθη οὗτος ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 22 δεκεμβρίου 1887 κατὰ σύστημα διανεμητικόν. Ὁ καθ' ἑκάστον χωρίον μέσος ὅρος τῶν κατὰ τὰ πέντε ἔτη 1882—86 βεβαιωθέντων τοιούτων φόρων, δυνάμει τῶν κατ' αὐτὰ ἰσχυόντων νόμων, αὐξάνεται κατὰ 20 τοῖς $\frac{0}{10}$ καὶ τὸ καθ' ἑκάστον εἶδος ζώων ἄθροισμα διανέμεται εἰς τόσα μέρη, ὅσα εἶναι τὰ ἀποτελοῦντα τὸ σχετικὸν εἶδος ζῶα τοῦ χωρίου, ταχθέντων τῶν ἐξῆς ἀνωτάτων κατὰ κεφαλὴν ὀρίων: αἰγίς καὶ πρόβατα 40 λεπ., ὄνοι δρ. 1,20, βόες, βουβαλοί, ἀγελάδες, ἵπποι, ἡμίονοι καὶ κάμηλοι δρ. 2, χοῖροι δρ. 3.

Τοιαύτη εἶναι ἡ κυρία καὶ πρόσθετος δημοσία τῶν ζώων σὰς φορολογία. Εἶναι ἄρα γε ἀνάλογος πρὸς τὴν περιουσίαν σας; Ἐπὶ ποιμνίου π. χ. 100 προβάτων πόσα ἐνιαυσίως, κατὰ μέσον ὄρον, εἶναι τὰ ἐξόδα καὶ πόσα τὰ ἔσοδά σας; Α'. — Ἐξόδα: φύλαξις κλπ. τοῦ ποιμνίου (κατὰ μῆνα 30 δρ. φύλαξ, 20 δρ. βοηθός, 60 δρ. τροφὴ ἀμφοτέρων κλπ.) δρ. 1320, βοσκὴ αὐτοῦ (κατὰ κεφαλὴν 5 δρ. χειμερινή, 2 δρ. θερινή) δρ. 700, τόκος (πρὸς 12 τοῖς $\frac{0}{10}$ μὴ ὑπολογιζομένης κατὰ τόπους πολλῶ μείζονος ὑπερβασίας) τοῦ ἐκ δρ. 1200 κεφαλαίου τοῦ ποιμνίου (πρὸς 12 δρ. τὴν προβατίνα, ἀγορά, κληρονομία ἢ παραγωγὴ αὐτοῦ ταυτόσημον) δρ. 144, φυσικὴ φθορὰ τοῦ ποιμνίου δρ. 100, τὸ ὄλον δρ. 2,264. Β'. — Ἐσοδα: ἔριον (κατὰ κεφαλὴν 1 $\frac{1}{2}$ ὀκ. πρὸς 1 $\frac{1}{2}$ δρ.) δρ. 150, γάλα (μὴ λογιζομένων 30 στείρων, πρὸς $\frac{1}{2}$ ὀκ. ἐπὶ 3 μῆνας καὶ $\frac{1}{4}$ ὀκ. ἐπὶ 1 μῆνα, 3660 ὀκ. πρὸς 40 λεπ.) δρ. 1464, ἀρνία (μὴ ὑπολογιζομένου $\frac{1}{10}$ ἀποτυχιῶν, πρὸς 8 δρ.) δρ. 504, τὸ ὄλον δρ. 2,118. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῶν χειροτέρων διὰ τὴν κτηνοτροφίαν ὄρων. Ἀπουσία λοιπὸν παντός εἰσοδήματος. Ὅταν ὁ φορολόγος ζητῇ δρ. 46 διὰ τὸν κύριον καὶ τοὺς δύο προσθέτους φόρους τοῦ ποιμνίου σας, δὲν ἔχετε

είμη ζημίαν πρὸς ἰσολογισμόν τῶν καταπεπονημένων ἐν βροχῇ, ἐν χιόνι, ἐν καύματι, ἐν ἀγρουπνίᾳ ἔργων σας. Ὅ,τι ἀντισταθμιζοίεν τὴν ἔλλειπῆ αὐτὴν κατὰστασιν τοῦ ποιμενικοῦ κλάδου τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας εἶναι ἢ ἀπὸ τῶν οἰκογενειακῶν καὶ κλιματικῶν παραδόσεων φυσικῇ πρὸς τὴν ποιμενικὴν ζωὴν κλίσεις, ἢ ἐκ μακροῦ χρόνου εἰθισμένη εἰς τὸ τελευταῖον ὄριον πενιχρὰ συντήρησις τοῦ ποιμενικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐν γένει ἢ δυσχέρεια τῆς μεταβολῆς τοῦ σταδίου.

Ἡ φορολογία σας εἶναι φορολογία κεφαλαίου, ὄχι φορολογία εισοδήματος. Θέλετε ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω ὑπολογισμῶν ὀφθαλμοφανῆ ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης; Λάβετε ὑπ' ὄψιν ἀπ' ἐνὸς τὰ νεογνὰ τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν σας καὶ ἀπ' ἐτέρου τοὺς πώλους καὶ μόσχους τῶν ἵππων, ὄνων καὶ ἀγελάδων σας· εὐθὺς ὡς τελειώσῃ τὸ θήλασμα τῶν πρώτων καὶ συμπληρωθῇ ἡ διετής ἡλικία τῶν δευτέρων, τὰ ἀρπάζει εἰς τοὺς ὄνυχάς της ἡ φορολογικὴ μηχανή, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἔτι ἐν αὐτοῖς εἰς πρόσδοτον οὔτε γάλα, οὔτε γονή, οὔτε ἔριον, οὔτε ἐργασία! — Ὁ προῦπολογισμὸς τοῦ 1889 περιέχει καταπληκτικωτέρας ἔτι ἀντιθέσεις. Ὁλόκληρος ἡ σπειρομένη γῆ τῆς Ἑλλάδος πληροῖται διὰ τῶν ἀποτελούντων νέον εἶδος δουλείας ζευγηλατῶν αὐτῆς 2,808,000 δρ. καὶ τὰ ζῶα αὐτῆς 3,400,000! Ὅλοι αἱ ἄμπελοι τῆς Ἑλλάδος 3,120,000 δρ. καὶ τὰ ζῶα αὐτῆς 3,400,000! Ὅλοι αἱ οἰκοδομαὶ τῆς Ἑλλάδος 2,700,000 δρ. καὶ τὰ ζῶα αὐτῆς 3,400,000! Ὅλοι οἱ ἐπιτηδευματαῖαι τῆς Ἑλλάδος 3,220,000 δρ. καὶ μόνοι οἱ κτηνοτρόφοι αὐτῆς 3,400,000! Αὐταὶ λοιπὸν αἱ μεγάλαι γαιοκτησίαι, αἱ ὑπερήφανοι οἰκοδομίαι, αἱ λαμπηδόνες αἱ ἐπιχειρηματικαὶ, δὲν πληροῦνται ὅσον τὰ μικροσκοπικὰ πρόβατά σας; Μήπως ἐνῶ οἱ Ἀργοναῦται ἐζήτουν τὸ χρυσόμαλλον δέρας εἰς τὴν Κολχίδα, κατέφυγε τοῦτο μεταξὺ τῶν ποιμνίων σας; Κάτι βεβαίως πρέπει νὰ γνωρίζωσιν οἱ φορολόγοι ἵνα κορτώσῃ τὴν ψαλλίδα τῶν τόσον πολὺ! Καγχάζουν ἀκούοντα τοὺς λόγους μου τὰ ἀφορολόγητα κεφάλαια τῶν ἐκατομμυρίων τὰ ὅποια περίξ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ποιοῦσι τὰς διατριβὰς αὐτῶν. Σεις δέ, ὦ δυστυχεῖς, πληροῦντε τοὺς φόρους σας ἐκ τοῦ ὑστερήματος σας. Δὲν βλέπω ἄλλο ἐπίμετρον, εἰμὴ νὰ ἴστασθε μὲ σταυ-

ρωμέναις χείρας πρὸ τῶν νέων κυρίων σας. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύνθημα τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς Ἑλλάδος.

Β'

Ἐν διαστήματι τῶν τελευταίων εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1870—1889 προϋπελογίσθησαν εἰς 43,542,938 δρ. οἱ φόροι τῆς Ἑλληνικῆς κτηνοτροφίας. Ἐξ αὐτῶν 14,029,738 κατὰ τὴν δεκαετίαν 1870—79 καὶ 29,513,938 κατὰ τὴν δεκαετίαν 1880—89. Καθὼσον μεταβαίνομεν ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὴν δευτέραν δεκαετίαν, ὑπερδιπλασιάζεται τὸ φορολογικὸν βᾶρος σας. Τί ἐκερδίσατε ἐντεύθεν; Ἐδαπανήθη ἐκ τῶν ἑκατομμυρίων, τὰ ὅποια ἐπλήρυσεν ἡ πενία σας, ἔν λεπτὸν διὰ τὴν ἀνάπτυσιν τῆς βιομηχανίας σας;

Ὁ φόρος, τὸν ὅποιον πληρόνουν οἱ ἀντικατοπτριζόμενοι πλησίον τῶν μεγαλείων, θέτει εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῶν χωροφύλακας καὶ κλητῆρας, ἐπιδείξεις καὶ τελετάς. Ἄλλ' ὁ φόρος τὸν ὅποιον πληρόνετε σεῖς, τί θέτει πλησίον σας εἰς τὰ ἐρημικὰ βουνά σας; Ποῖος ποτὲ ἐφύλαξε τὸ ποιμνιοστάσιον σας, ἐὰν ἐν ἧτο ὁ σκύλος σας καὶ τὸ πυροβόλον σας; Ἄν δὲ ποτὲ τὸ ἐπισκέφθη ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας, ἦτο ἵνα καταβασανίσῃ τὰ πρόβατά σας. Τοῦλάχιστον ἐὰν εὐχαριστιετο εἰς μόνον τὸ γάλα αὐτῶν! Ὅταν δὲ κατὰ περιόδους ἐνσκήπηται ἡ μάστιξ τοῦ Θεοῦ, ἡ δοκιμάζουσα τὰ τέκνα του ἐπιζωστία μὲ τὸ καταστρεπτικὸν δρέπανόν της, τότε ἀποκαλύπτεται ἡ γυμνότης τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, ὅστις καταβροχθίζει τοὺς ἰδρωτάς σας. Μόλις εὐρέθη μία στιγμή εἰς αὐτόν, ἵνα θεσπίσῃ τὸν νόμον τῆς 7 δεκεμβρίου 1878 περὶ διορισμοῦ δημοσίου κτηνιάτρου παρὰ τῶ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἵνα ἐπισκέπηται οὗτος τὰς πασχούσας περιφερείας καὶ ἐπιθεωρῇ τὰ σφαζόμενα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ζῶα. . . . Σκληρὰ εἰρωνία! Πόσον διαφέρει ἡ πρόνοια τῶν ἄλλων ἐθνῶν! Κτηνοτροφικαὶ σχολαί, κτηνιατρικαὶ σχολαί, ἐν γένει ἐπιστημονικὴ ἐπὶ τῆς κτηνοτροφίας ἐπιστάσις, ἰδοὺ τὰ γνωρίσματα τῆς νεωτέρας προόδου τῶν ἐθνῶν. Εἰς 514 ἀνέβαινον τῶ 1887 οἱ κτηνιάτρου τοῦ Βελγίου. Ποίαν ἰδέαν ἔχουσιν οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ τελούμενον τῇ 19—24 τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου Διεθνὲς Συνέδριον τῆς κτηνιατρικῆς ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων; Τί φρονεῖ ὁ Ἕλληνας

μοθίτης περί τοῦ Γάλλου συναδέλφου του, κατὰ τὸν ἀπὸ 30
ιουνίου 1866 νόμον τοῦ ὁποῖου τὸ κράτος ἐν Γαλλίᾳ πληρὸ-
νει εἰς τοὺς κτηνοτρόφους τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἀξίας τῶν ὑπόπτων ζῶων,
τὰ ὁποῖα καταστρέφονται; Κατὰ τὴν ἐπιζωοτιαν τοῦ 1870—
1872 ἐπλήρωσε τὸ κράτος ἐν Γαλλίᾳ 10,450,456 φρ. διὰ
55,401 κερασφόρα ζῶα, θανατωθέντα κατὰ διαταγὴν τῆς ἀρ-
χῆς. Πότε τὸ κράτος παρ' ἡμῶν ἦλθεν εἰς σχετικὴν ἐπικουρίαν
διὰ τὰς ὑμετέρας δυστυχίας;

Κατὰ τὸν φεβρουάριον 1879 ἀνέπτυξα ἐν τῇ «Οἰκονομικῇ
'Επιθεωρήσει» τὴν ἰδέαν κτηνασφαλιστικοῦ συνεταιρισμοῦ, δυ-
ναμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κτηνοτροφίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ
τῶν φυσικῶν καταστροφῶν τῆς. Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ποιμενι-
κοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅστις μετὰ τὸν γεωργικὸν ἔχει
τὰ δευτερεῖα· ἐπρόκειτο περὶ θέματος ἐνδιαφέροντος τὴν ζωϊ-
κὴν συντήρησιν ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ἐγχειρίζετο πρὸς
ἐφαρμογὴν τῆς ἰδέας κυβέρνησις, ἣτις ἀκόμη περιμένεται. Ὅταν
κατὰ τὴν 14 νοεμβρίου 1885 ἔλεγον ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς
Βουλῆς: «ἡ προαγωγὴ τῆς ἑλληνικῆς κτηνοτροφίας δὲν στηρί-
ζεται ἀναγκαιῶς εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς καταναλώσεως τῶν
ἐξωθεν εἰσαγομένων κτηνῶν, λείπει εἰς αὐτὴν ἡ τέχνη, τὴν
καταπιέζει ἡ δυσανάλογος φορολογία, ἐκεῖ στρέψατε τὴν προ-
σοχὴν σας, κύριοι ἀντιπρόσωποι τῶν κτηνοτρόφων ἐπαρχιῶν,
ἐκεῖ ἄς τὴν τὴν στρέψῃ ὅλον τὸ ἔθνος, διότι περὶ μεγάλων συμ-
φερόντων αὐτοῦ πρόκειται», ὠμίλου ἐν ὧτα μὴ ἀκούοντων!
Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῆς χρηματικῆς πίστεως, ἣτις, προβιβά-
ζουσα τὰς παραγωγικὰς ἐργασίας τῶν ἔθνων, εἶναι βιβλίον
κλειστὸν διὰ τὴν ὑμετέραν; Εἰσθε παραδεδομένοι εἰς τὰς χεῖ-
ρας τῆς εἰδεχθεστέρως τοκογλυφίας, ἣτις ἐκμυζᾷ τὰ ποίμνια,
ὅπως ὁ λύκος τὸ αἶμα τῶν προβάτων. Οὐδεμίαν ποτὲ ὑπῆρξε
δι' ὑμᾶς κυβερνητικὴ πρόνοια πλησίον τῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα
φέρουν ἐν τούτοις τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἔθνους.

Ἐνῶ εἰς ἄλλας ἐπικρατείας ἡ ζωοτεχνία ἀποτελεῖ κυριώτα-
τον κλάδον τῆς ἔθνικῆς καθόλου παιδείσεως, ἐν Ἑλλάδι εἶναι
ἐγκαταλελειμμένη εἰς τὴν τύχην τῆς ἐμπειρικῆς, διὰ τρόπον κα-
θιστώντος ἀδύνατον πᾶσαν πρόοδον. Τὸ ζήτημα τῆς αὐξήσεως
τοῦ κράτους, τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ ἐρίου, διὰ τῆς ἐπιστημονι-
κῆς καλλιέργειας τῶν κτηνῶν, καθυστερεῖ ἐπὶ τοσοῦτον ἐν Ἑλ-

λάδι, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ θέσις τοῦ ἡδύνατο νὰ κινήσῃ, τὸ μειδιάμα. Ὅριζων εὐρύς, τὸν ὅποιον οὔτε κἀν ὑπώπτευσεν ἡ πολιτεία. Παρῆλθε τόσος χρόνος, καὶ οὔτε ἔν βῆμα ἐγένετο εἰς τὸ στάδιον τοῦ ζωοτεχνικοῦ πλούτου. Ὅμιλοῦν περὶ προόδων ἐν πολλοῖς, δὲν ἀντελήφθησαν οὔτε τὰ ἴχνη αὐτῶν ἀκόμη. Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶμαι ἐκτενέστερος εἰς τὸ ζήτημα αὐτό.

Παρῆλθεν ἡδη εἰς αἰῶν, ἀφ' ἧς ὁ Bakewell ἐνήργησε τὴν μεγαλειτέραν μεταρρυθμισιν ἐν τῇ κτηνοτροφίᾳ. Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι, ἂν τὸ πρόβατον ἐλάμβανε τὸ μεγαλιτέρον βῆρος τοῦ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀντὶ κατὰ τὸ τέταρτον, θὰ ἐπολλαπλασιαζέτο σημαντικῶς ἡ ἀξία του ὡς ἐκ τῆς προωριμάνσεως ταύτης, ἐμελέτησε τὰς ἐνώσεις τῶν γενιῶν καὶ τὰς θρεπτικὰς ιδιότητας τῶν διαφόρων τροφῶν κατὰ τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ζώων, καὶ ἔφθασεν εἰς τελικὸν θριάμβον. Ἐδημιούργησε, διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν προσφυστέρων ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ διὰ τῆς χρήσεως τῶν καταλληλοτέρων τροφῶν, τοὺς προγόνους, ἐξ ὧν νέα συνετελέσθη προβάτων γενεά. Κατὰ τὸ 1760 ἐμίσθωσεν τοὺς κριούς τοῦ 1 λίραν ἕκαστον, κατὰ τὸ 1786 τοὺς ἐμίσθωσεν ὅλους πρὸς ἑταιρίαν ἀντὶ 6,000 λιρῶν. Ἡ ἐπιτυχία ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ συναγωνισμοῦ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη ἡ Ἀγγλία, πρὸς ἀνανέωσιν τῆς κτηνοτροφίας τῆς, ἐπλήρωσεν ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῆς 100,000 λίρας ἐνιαυσίως.

Προσαρμοσθεῖσης τῆς ἰδέας εἰς τὰς τοπικὰς τῆς χώρας περὶ ριστάσεις, ἐσχηματίσθησαν τρεῖς κλάδοι ἐν τῇ νέᾳ γενεᾷ τῶν προβάτων. Εἰς τὰς πεδινὰς, ὑγρὰς καὶ εὐφόρους περιφέρειας τὸ πρόβατον Δίσιλευ (Dishley), ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου παριστᾷ τὴν εἰκόνα βιομηχανικοῦ ἐργοστασίου καὶ στηρίζεται ἐπὶ φροντίδος διηγεκοῦς. Εἰς τὰς λοφώδεις καὶ γυμνὰς περιφέρειας τὸ πρόβατον Σάουθ-Δόους (South-Dows), ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ πεδινοῦ διὰ διαιτῆς ἐντὸς ποιμνιοστασίου καὶ συντηρήσεως διὰ τροφῶν συγκομιζομένων ἐκ τῶν περίξ εὐφόρων γαιῶν, κατὰ δὲ τὸ θέρος ἐνεργεῖται ἐν ὑπαίθρῳ. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιφέρειας τὸ πρόβατον Σέβιοτ (Cheviot), ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου εἶναι ὑπαίθρος ὑπὸ ὅλας τοῦ χειμῶνος τὰς μεταβολὰς, σπανίως ποιουμένη χρῆσιν τῶν ποιμνιοστασιῶν καὶ προμηθευομένη τὰς ἀναγ-

κρίας εις τροφήν προθήκας εκ των πλησιεστέρων εὐφάρων περιφερειῶν. Κατὰ μὲν τὸ τέλος τοῦ 2ου ἔτους τῆς ἡλικίας των τὸ πρῶτον πρόβατον δίδει πλέον τῶν 50 χιλιογράμμων καθαρὸν κρίας καὶ τὸ δεύτερον 40—50. κατὰ δὲ τὸ 3ον ἔτος τὸ τρίτον πρόβατον 30—40. Πρέπει γὰρ ἴδῃ τις τὸν κύριον τύπον τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ ἀποτελέσματος τῆς Ἀγγλικῆς κτηνοτροφίας, ἵνα συλλάβῃ πλήρη ἔννοιαν περὶ τοῦ πόσον καθυστερεῖ ἡ Ἑλληνική. Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ πρόβατον τῆς Ἀγγλίας προκαλεῖ τὴν ἐκπληξιν. Εἶναι μᾶλλον ὄγκος κρέατος, πλατύς καὶ στραγγύλος. Ὁ σκελετὸς τῶν ὀστέων του εἶναι μόλις ὅσος ἀρκεῖ νὰ φέρῃ τὴν μεγαλειτέραν ποσότητα κρέατος. Τὸ κύριον, εἰς ὃ ἀπέβλεψαν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἦτο τὸ κρέας.

Αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ τῆς ἐπὶ τῶν προβάτων μεθόδου, ἐφαρμοσθεῖσαι καὶ εἰς τοὺς βόας, ἀπέτελεσαν ἀνάλογα φαινόμενα καὶ κατ' αὐτούς. Ἐκ τῆς μορφωθείσης νέας γενεᾶς βοῶν ἐσηματίσθησαν, κατὰ τὰς τοπικὰς τῆς χώρας περιστάσεις, τρεῖς κλάδοι ἀντίστοιχοι, τρόπον τινά, πρὸς τοὺς εἰρημένους τῶν προβάτων. Ὁ πρῶτος, Δύρχαμ (Durham), ἀνήκει εἰς τὰς εὐφάρους πεδιάδας, παχύνεται κατὰ τὸ 2ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ φθάνει μέχρι βάρους 600 ὀκ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ $\frac{3}{4}$ εἶναι καθαρὸν κρέας. Ὁ δεύτερος, Χέρφορδ (Hereford), ἀνήκει εἰς τὰς λοφώδεις περιφέρειας καὶ μεταφέρεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παχύνσεώς του εἰς τὰς πλησιεστέρας εὐφόρους. Ὁ τρίτος, Δίβον (Devon), ζῆ εἰς τὰς ὄρεινὰς περιφέρειας, χωρὶς νὰ λησμονηθῇ ὁ ἐπὶ τῶν ἀγρίων ὀρέων τῆς Σκωτίας θαυμασιος τύπος τοῦ βοῦς Χάιλανδ (highland), ὅστις μετ' ὄλην τὴν ἀφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ κλίματος φθάνει εἰς ἑκτακτον βᾶρος.

Οἱ ἀριθμοὶ ἔχουν ἰδιαιτέραν γλῶσσαν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ πρόβατα, κατὰ μὲν τὸ 1857 ἡ κυρίως Ἀγγλία ἐν ἐκτάσει 131, 628 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων περιεῖχε 30,000,000 πρόβατα, κατὰ δὲ τὸ 1865 ἡ Ἑλλὰς ἐν ἐκτάσει 50,211 τετραγ. χιλιομέτρων περιεῖχε 1,778,729 πρόβατα, ἧτοι κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον 228 πρόβατα ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 35 ἐν Ἑλλάδι. Ἐπὶ τὴν ἐποψίν τοῦ κρέατος, 1,080,000,000 χιλιόγραμμα καθαρὸν κρέας ἐν Ἀγγλίᾳ (μέσος ὅρος 36 κατὰ κεφαλὴν) καὶ 17,787, 290 ἐν Ἑλλάδι (μέσος ὅρος 10 κατὰ κεφαλὴν), ἧτοι κατὰ τε-

τραγ. χιλιόμετρον 8,888 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 354 ἐν Ἑλλάδι. Ἐκαστος ἤθελεν ὑποθέσει ὅτι, κυρίου ὄντος τοῦ κρέατος εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κτηνοτροφίαν, ἀσημάτως εἶναι ἡ ἐριοπαραγωγὴ αὐτῆς. Πολλοὺ γὰρ καὶ δεῖ. Κατὰ τὰ προεκτεθέντα ἔτη ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐρίου εἶχεν ἀναβῆ εἰς 60,000,000 χιλιόγραμμα ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰς 2,623,000 χιλιόγρ. ἐν Ἑλλάδι, ἦτοι κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον εἰς 454 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰς 52 ἐν Ἑλλάδι, ἔλαττον δηλαδή πάσης ἀναλογίας.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς βόας, κατὰ μὲν τὸ 1857 ἡ κυρίως Ἀγγλία ἐνέκτασει 131,628 τετραγ. χιλιόμετρ. περιεῖχε 5,000,000 βόας, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1865 ἡ Ἑλλάς ἐν ἐκτάσει 50,211 τετραγ. χιλιόμετρων περιεῖχε 226,837 (συνυπολογιζομένων καὶ τῶν ἀροτῆρων), ἦτοι κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον 38 βόες ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 4 ἐν Ἑλλάδι. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ κρέατος, 1, 250,000,000 χιλιόγραμμα καθαρὸν κρέας ἐν Ἀγγλίᾳ (μέσος ὄρος 250 χιλιόγρ. κατὰ κεφαλὴν) καὶ 17,466,449 ἐν Ἑλλάδι (μέσος ὄρος 77 χιλιόγρ. κατὰ κεφαλὴν), ἦτοι κατὰ τετραγ. χιλιόγραμμον 8,736 χιλιόγρ. ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 347 ἐν Ἑλλάδι. Ἀναβιβασομένων τῶν ἀγελάδων τῆς Ἀγγλίας τῷ 1857 εἰς 3,000,000, ἡ ἐνιαυσία παραγωγὴ αὐτῶν εἰς γάλα (μέσος ὄρος 1000 λίτραι κατὰ κεφαλὴν) ὑπελογίσθη εἰς 3,000,000,000 λίτρας, ἐξ ὧν 2,000,000,000 διὰ τὴν ἀνθρωπίνην καταναλωσιν εἰς γάλα, τυρὸν καὶ βούτυρον. Πόσον γάλα παρήγαγον τῷ 1865 αἱ 51,994 μὴ ἀρότριῳσαι ἀγελάδες τῆς Ἑλλάδος;

Πρὸς ἐντελῆ κατανοήσιν τοῦ κτηνοτροφικοῦ μεγαλείου τῆς Ἀγγλίας ἀρκεῖ ὁ συνυπολογισμὸς τριῶν μόνον ἐσόδων αὐτῆς, τοῦ προβείου καὶ βοείου κρέατος καὶ τοῦ γάλακτος τῶν ἀγελάδων. Ὑπολογιζομένων ἐνιαυσίως εἰς 8,000,000 τῶν σφαζομένων προβάτων καὶ εἰς 2,000,000 τῶν σφαζομένων βοῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, προκύπτει καθαρὸν πρὸς πώλησιν κρέας πρόβειον μὲν 288,000,000 χιλιόγραμμα (μέσος ὄρος 36 χιλιόγρ. κατὰ κεφαλὴν), βοείου δὲ 500,000,000 χιλιόγραμμα (μέσος ὄρος 250 χιλιόγρ. κατὰ κεφαλὴν) ἀξίας πρὸς δρ. 1 τὸ χιλιόγρ. ἀμφοτέρω τὰ εἶδη, δρ. 788,000,000. Προστιθεμένης εἰς τὸ πᾶν τοῦτο τῆς ἀξίας, τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καταναλισκομένων ὡς ἐξετέθη 2,000,000,000 λιτρῶν γάλακτος (πρὸς 20 λεπτὰ τὴν λίτραν) δρ. 400,000,000, ἀποτελεῖται τὸ κολοσ-

σαίον ποσόν 1,188,000,000 δρ. κατ'έτος. Ποίος κτηνοτρόφος τῆς Ἑλλάδος εἶδε τοιοῦτο ὄνειρον ;

Τί πρὸς ὑμᾶς, θά εἶπη τις, ἡ Ἀγγλικὴ κτηνοτροφία. Εἶναι δυνατόν ἡ Ἑλλάς νὰ συγκριθῆ πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν κολοσσόν ; Ἐν τούτοις ὑπὸ χωρικὴν ἔκτασιν ἡ κυρίως Ἀγγλία μόλις εἶναι ὀλίγον μεγαλειτέρα τοῦ διπλασίου τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἶναι ὁ τόπος ὅστις καταπλήττει εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἐντὸς αὐτοῦ δημιουργεῖ. Πόσα ἀντίγραφα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ! Αὐτὸς ὁ ἔξοχος ζῆλος εἰς βελτίωσιν τῶν ζώων δὲν εἶναι ἀλλότριος εἰς τὴν ἱστορίαν ἡμῶν. Ἀποδειξίς τὰ «μυλακὰ πρόβατα», περὶ τῶν ὁποίων ἐδημηγόρει ὁ Δημοσθένης κατὰ Εὐέργου, τὰ ὑπὸ προσθέτων δερμάτων καλυπτόμενα πρόβατα τῆς Ἡπείρου διὰ τὸ ἔριον αὐτῶν, τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἑλλάδος νόμιμον περὶ τοῦ μὴ σφάττειν τὰ πρόβατα πρὸ τῆς μεγαλειτέρας εἰς βῆρος ὠριμάνσεώς των, ἀρχὴ οἰκονομικῆ μεγάλης διὰ τοὺς πληθυσμούς σημασίας. Ἄλλ' ἔστω, δὲν θέλετε νὰ ἀτενίσθητε τὴν Ἀγγλίαν. Τί ἐμποδίζει ὑμᾶς νὰ ἀποταθῆτε πρὸς μικροτέρους λαούς ; Ἐν Ἑλβετία μία ἀγελάς ζῆ μιαν οἰκογένειαν, συνεταιριζομένου δὲ τοῦ κατὰ μέρος γάλακτος δημιουργοῦνται μεγάλοι τυροποιίας συνεταιρισμοί. Τῷ 1873 ἐπὶ μὲν 100 κατοίκων εἶχε 37.2 βόας ἡ Ἑλβετία, 39.4 ἡ Ὀλλανδία, 54.1 ἡ Νορβηγία, — διὰ τί μόνον 7.5 ἡ Ἑλλάς ; ἐπὶ δὲ 1000 ζώων ἠρίθμει 299 βόας ἡ Νορβηγία, 434 ἡ Ὀλλανδία, 447 ἡ Ἑλβετία, — διατι μόνον 38 ἡ Ἑλλάς ;

Γ'

Ἐν γένει ἡ φορολογία τῆς κτηνοτροφίας κατὰ κεφαλὰς ἔθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὡς τυραννικὴ. Τὸ παράδειγμα τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, ἀναφέρεται ἐπὶ ἀναισχυντίᾳ καὶ σκληρότητι. Οὐδαμοῦ σήμερον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀπαντᾶται τοιαύτη φορολογία ἐν ἐφαρμογῇ. Ἡ κτηνοτροφία θεωρεῖται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, «ζῶσα γεωργία» κατὰ Ἀριστοτέλην, καὶ ὡς τοιαύτη ὑπὸ ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν φόρον τῆς γῆς διατελλῶσα. Ἡ γῆ ἐκείνη, ἥτις ἐπλήρωσε τὸν φόρον τῆς, δύναται νὰ παραγάγῃ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν φυτικὸν ἢ ζωικὸν καρπὸν, χωρὶς ὁ φορολόγος νὰ πολυπραγμονῇ ἰδιαιτέρως.

Ἡ ἐν Ἑλλάδι φορολογία τῆς κτηνοτροφίας εἶναι ἐξακολουθησὶς τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, παραλαβούσης αὐτὴν ἐκ τῆς Βυζαντινῆς. Οἱ σουλτάνοι, ὡς ἐν πολλοῖς ἄλλοις οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς φορολογίας τῶν ζώων, ἐμιμήθησαν τοὺς αὐτοκράτορας. Μήπως πολλαχοῦ δὲν εἰσπράττετο ἐπίσης εἰς εἶδος ὁ φόρος τῶν ζώων καὶ διὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν καὶ διὰ τὴν σουλτανικὴν τράπεζαν; Εἰς ἔν οι σουλτάνοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ φθάσουν τοὺς αὐτοκράτορας· εἶναι ἡ φορολογικὴ ἀπληστία καὶ οἱ ἰδιαιτεροὶ θησαυρισμοί. Εἰς 800 ἑκατομύρια δραχμῶν ἀνεβιβάθη ὁ θησαυρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου καὶ εἰς 1250 ἑκατομ. ὁ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, χωρὶς νὰ ἐμποδίζηται ὁ σурφετὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰς ἐκάστοτε βασιλικὰς διαδοχὰς καὶ πανηγύρεις, νὰ φωνάζῃ ἐνθουσιωδῶς «Βασιλεῦ οὐράνιε, δὸς ἡμῖν ἐπίγειον ἀφιάργυρον βασιλεία τῇ οἰκουμένην». Οἱ ἄθλιοι ἦσαν πλασμένοι ἐκ κοιλίας μητρὸς τῶν δούλων! Ἐνόμιζον, ὅτι διὰ τοιούτων δεήσεων ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τὴν βασιλικὴν ἀπογύμνωσιν! Οἱ βασιλεῖς εἶχον ἐννοήσει τὴν ἐποχὴν τῶν καὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον τῶν. Ἐδίδον τελετάς, ἐπλήρωνον κήρυκας καὶ κατασκόπους, καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἤνθλων γενναίως ἐκ τοῦ βαλαντιοῦ τοῦ ἐθνικοῦ. Ταυτὴ εἶναι ἡ ἱστορία τῶν ἀδιακόπων φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων τῆς Βυζαντινῆς βασιλείας. Νομίζει τις ὅτι ὄνειρεύεται, ἀναπολῶν παλαιούς καιρούς!

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Rouqueville, εἰς 238,000 γρόσια ἤτοι 54,740 δραχμὰς (πρὸς 23 λεπ. τὸ γρόσιον) ἀνέβαινε τῷ 1816 ὁ ἐνιαύσιος φόρος, τὸν ὅποιον ἐπλήρωνεν ἡ Πελοπόννησος διὰ τὰ ζῶά της εἰς τοὺς *σε.λεπήθες* τοῦ σουλτάνου· πόσον πληρόνει νῦν εἰς τοὺς *εἰσπράτορας* τοῦ βασιλέως; Ὑποτιθεμένου, ὅτι εἶχε καὶ τότε καὶ νῦν ὅσα κατὰ τὸ 1860, ἤτοι αἰγοπρόβατα 2,204,707, βόας μὴ ἀροτῆρας 40,292, ἵππους καὶ ἡμίονους 47,211, ὄνους 34,609 καὶ χοίρους 78,170, πληρόνει κατὰ τὴν φορολογικὴν κλίμακα, τὴν ὅποιαν διὰ τοῦ νόμου τῆς 22 δεκεμβρίου 1887 ἐψήφισεν ἡ Βουλὴ τῆς μεγάλης περιφερείας, 1,516,308 δρ. ἤτοι 1 1/2 σχεδὸν ἑκατομύριον ἐπὶ πλέον, ὅπερ ἀποτελεῖ ἐν διαστήματι 72 ἐτῶν αὐξήσιν 2,772 τοῖς 0/0! Οἱ *σε.λεπήθες* λοιπὸν τοῦ σουλτάνου ἦσαν χριστιανικώτεροι τῶν *σε.λεπήθων* τοῦ βασιλέως!

Ἡ φορολογικὴ περίοδος, τὴν ὁποίαν διατρέχομεν, ὑπερέβη πᾶν μέτρον. Ἄπὸ 7 λεπτῶν δι' ἕκαστον πρόβατον ἢ αἶγα, 12 λεπ. δι' ἕκαστον ὄνον, 13 λεπ. δι' ἕκαστον χοῖρον, 14 λεπ. δι' ἕκαστον ἵππον ἢ ἡμίονον, 20 λεπ. δι' ἕκαστον βοῦν, βούβαλον ἢ ἀγελάδα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὰ ἔτη 1833 καὶ 1834 ἐπλήρωνον οἱ γονεῖς σας, πληρώνετε ὑμεῖς τῷ 1889 δι' ἕκαστον πρόβατον ἢ αἶγα 46 λεπ., ἥτοι πλεόν τοῦ ἑξαπλασίου, δι' ἕκαστον ὄνον δρ. 1,50 ἥτοι πλεόν τοῦ δωδεκαπλασίου, δι' ἕκαστον χοῖρον δρ. 3,15 ἥτοι πλεόν τοῦ εἰκοσιτετραπλασίου, δι' ἕκαστον ἵππον ἢ ἡμίονον δρ. 2,45 ἥτοι πλεόν τοῦ δεκαεπταπλασίου, δι' ἕκαστον βοῦν, βούβαλον ἢ ἀγελάδα δρ. 2,19 ἥτοι τὸ ἑνδεκαπλάσιον. Καὶ ταῦτα μὴ ὑπολογιζομένων τῶν δημοτικῶν φόρων, οἵτινες ἀναβαίνουνσι μέχρι τοῦ πέμπτου τοῦ δημοσίου.

Τοιαύτη φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως ὁρμὴ ἐν οὐδεμιᾷς ἐπικρατείας ἀπαντᾶται πρακτικῆ. Ὁ διανεμητικὸς π.χ. ἔγγειος φόρος τῆς Γαλλίας, προσδιορισθεὶς εἰς 240 ἑκατομμύρια φρ. τῷ 1791, κατέβη εἰς 167 ἑκατομ. τῷ 1874, συνυπολογιζομένων δὲ τῶν προσθέτων ποσοστῶν αὐτοῦ, μόλις τῷ 1875 ὑπερέβη κατὰ 33 ἑκατομ. τὸ ἀρχικὸν τῶν 240 ἑκατομ. ὄριον, ἠΰξησε δηλαδή ἐν διαστήματι 85 ἐτῶν κατὰ ἓν ἑβδομον περίπου. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος φόρος τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ 2.87 τοῖς % τῷ 1843, ἀναβῆς κατὰ τὰ ἔτη 1846—56 εἰς 4.10—6.10 τοῖς % ἕνεκα τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ἤρχισε μετ' αὐτὸν τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν κλίμακα ἐλαττώσεως: τῷ 1858 κατέβη εἰς 2.87 τοῖς %, τῷ 1864 εἰς 2.46 τοῖς %, τῷ 1867 εἰς 2.05 τοῖς %, τῷ 1870 εἰς 1.64 τοῖς %, τῷ 1873 εἰς 1.23 τοῖς %, τῷ 1875 εἰς 0.82 τοῖς %. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ φορολογικοὶ ἐξαπλασιασμοί, δεκαεπταπλασιασμοὶ καὶ εἰκοσιτετραπλασιασμοί, οἵτινες ἀποτελοῦσιν ἐν διαστήματι 57 ἐτῶν τὸ ἐπιστέγασμα τῆς καταπιεζούσης τὴν Ἑλλάδα φορολογικῆς πολιτικῆς, εἶναι ἄγνωστοι εἰς τὰ ἀπὸ τοιούτων καὶ τηλικούτων ὑποχρῶσεων προπορευόμενα τῶν ἐθνῶν. Μῆπως εἶναι γνωστοὶ εἰς τὰ ἐρχόμενα κατόπιν; Οἱ πορνοβόσκοι τοῦ κρατοῦντος ἐν Ἑλλάδι φορολογικοῦ συστήματος δὲν θὰ δυνηθῶσι ποτὲ νὰ ἐννοήσωσι: τὸ βῆθος τοῦ στοχασμοῦ τοῦ Οὐσκισεν, ὅταν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς ἔλεγεν οὕτως: «ἐκείνη εἶναι

κλή και χρήσιμος πολιτική, ἥτις αὐξάνει τὰ δημόσια ἔσοδα, μετριάξουσα καὶ ὄχι ἐξαγκόνουσα τοὺς φόρους».

Αἱ συνέπειαι τῆς βαρυτάτης κτηνοτροφικῆς φορολογίας δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπέλθουν. Ὅταν ὁ φόρος εἶναι τοιοῦτος, ὥστε πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ τίθεται χεῖρ ἐπὶ τῶν ἀποταμιευμάτων τῆς προτέρας ἐργασίας τοῦ παραγωγοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ὀργάνων τὰ ὁποῖα αὐτὴ καταρτίζει, ἡ ἐπιστήμη διδάσκει, ὅτι τοιοῦτο τρόπος στειρεύουν αἱ πηγαὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἐπέρχεται δὲ ἀμείλικτος ὁ νόμος τῆς καταπτώσεως. Ἐντὸς ἐξαετίας ἀπὸ τοῦ 1860—65, ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων τῆς Ἑλλάδος κατέπεσεν ἀπὸ 2,539,538 εἰς 1,778,729, ἐλάττωσις 29.95 τοῖς % σχεδὸν κατὰ τὸ τρίτον! Συνυπολογιζομένων δὲ τῶν μικρῶν ζώων (πρόβατα καὶ αἰγες), ἐνῶ κατὰ τὸ 1865 ἐν χωρικῇ ἐκτάσει 50,211 τετραγ. χιλιομέτρων ἡ Ἑλλὰς περιεῖχε 4, 067,852 αἰγοπρόβατα, μετὰ παρέλευσιν 25 σχεδὸν ἐτῶν, κατὰ τὴν ἀπαριθμῆσιν τοῦ 1888, ἐν χωρικῇ ἐκτάσει 64,668 τετραγ. χιλιομ. περιέχει 6,200,000 τοιαῦτα, ἤτοι κατὰ τετραγ. χιλιομέτρον ἀπὸ 98.36 τῷ 1865 κατέπεσεν εἰς 95.41 τῷ 1888. Ἡ ἐλάττωσις τῶν μικρῶν ζώων εἰκονίζει τὴν κατάστασιν ἐπαρκῶς. Αὐξήσις εἰς εἶδαφος καὶ ἐλάττωσις εἰς πλοῦτον! Τῇ ἀληθείᾳ οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ὀδυνηρὰ προειδοποιήσις. Βλέπω, ὅτι ὅλα τὰ ἐλατῆρια τῆς κυβερνητικῆς οἰκονομίας συναγωνίζονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον νὰ τοὺς μεγαλώσουν.

Δὲν εἶναι ἐπόψις τοῦ ἐθνικοῦ βίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ κτηνοτροφία δὲν μαρτυρεῖ τὴν ὀπισθοδρόμησιν της. Ἐνῶ τῷ 1864 ἐξήγαγεν ἡ Ἑλλὰς 21,135 ζῶα ἀξίας 593, 159 δρ., μετὰ 24 ἔτη τῷ 1887 κατέπεσεν ἡ ἐξαγωγή της εἰς 5,073 ζῶα ἀξίας 35,554 δρ. Ἐλάττωσις εἰς κεφαλὰς μὲν ζώων 16,062, εἰς ἀξίαν δὲ αὐτῶν 557,605 δρ. — Ἐνῶ τῷ 1864 εἰσήγαγεν ἡ Ἑλλὰς 18,150 ζῶα, ἀξίας 1,139, 404 δρ., τῷ 1887 εἰσήγαγεν 101,745 ζῶα ἀξίας 2,482, 331 δρ. Αὐξήσις εἰσαγωγῆς εἰς κεφαλὰς μὲν ζώων 83,535, εἰς ἀξίαν δὲ αὐτῶν 1,342,927 δρ. Ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν σχετικῶν τῆς κτηνοτροφίας εἰδῶν, μόνον κατὰ τὰ δύο ταῦτα εἶδη, προστιθεμένης τῆς ἀξίας, ἦν ἐστερήθη ὁ τόπος κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, πρὸς τὴν ἀξίαν, ἣν ἐπλήρωσεν ἐπὶ πλεον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν, ἰδοὺ ἐθνικὸν πρόστιμον 2 ἑκατομμυρίων

δρ. (ἀκριβῶς 1,900,532) διὰ τὰς ἀμαρτίας τῆς Ἑλλάδος.

Αὐτὴ εἶναι μία γενικὴ ποινή, ἣ ὅποια ἔχει ὁμοίως πολλὰς ἄλλας. Δὲν ἔχω τὸν σκοπὸν νὰ δώσω ὑμῖν τὸ καθολικὸν ἀθροισμα τῆς ἐκμεταλλεύσεώς σας. Μὲ ἔρωτᾶτε, πότε θὰ τελειώσῃ ἡ φορολογικὴ ὄρμη. Νομίζω ἀφελέστερον νὰ ἐνδιατριψώμεν μᾶλλον εἰς τὸ ἰδιαιτέρον ποινολόγιόν σας. Εἶναι τόσον σαφεῖς οἱ νόμοι τῆς 1 Ἀπριλίου καὶ 22 Δεκεμβρίου 1887! Ἔχετε ἀνάγκη, πρὸς εὐρεσίαν γόρτου καὶ ἀλλαγὴν κλίματος, νὰ μετακινήσῃτε τὰ ποιμνιά σας ἐκ τῆς ἐπαρχίας; πρέπει νὰ προπληρώσῃτε τὸν φόρον σας ἢ νὰ δώσῃτε ἐγγυητὴν. Αἱ ἐπαρχίαι, τὰς ὁποίας οἱ ὀλιγαρχικοὶ κατήργησαν διὰ τὴν ἀντιπροσωπείαν σας, διατηροῦνται πρὸς ἐμπαιγμὸν τῆς συνταγματικῆς ἀρχῆς τοῦ «ἐλευθέρως κινεῖσθαι». Εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν σας περιμένουν οἱ ἀναζησαντες δεκατισταὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἵνα σας ἀνοίξουν τὴν διόδον. Καθυστερεῖτε τὸν φόρον σας; θὰ πληρώσῃτε 20 τοὶς % ἐπὶ πλέον καὶ συγχρόνως τόκον ὅπως οἱ πατέρες σας εἰς τὸ Μιρὶ τοῦ σουλτάνου. Δὲν ἐδηλώσατε ἐμπροθέσμως τὰ ζῶα σας ἢ, ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ τῶν ἐν αἷς δικαιοῦνται ἀκαλλιεργήτων καὶ ὄρεινῶν περιφερειῶν, τὰ ἐδηλώσατε ἐνώπιον ἀναρμοδίου δημάρχου; Θὰ πληρώσῃτε τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ φόρου καὶ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ πρόστιμον. Κατηγγέλλοιτε; Πρέπει νὰ περιμένῃτε τὴν ἡμέραν τῆς δίκης ἐξωθεν τοῦ πταισματοδικείου, διότι οὐαὶ ὑμῖν ἂν δικασθῆτε ἐρήμην, οὐδὲν ἐνδικὸν μέσον ἔχετε κατὰ τῆς ἀποφάσεως. Ἀδιάφορον ἂν οἱ τόποι καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἀπαιτῶσι τὴν μετακίνησιν τοῦ ποιμνίου σας; μὴπως ἐνδιαφέρονται οἱ συκοφάνται σας διὰ τὴν συντήρησίν του; Ἐσχηματίσθη περίξ ὑμῖν σπείρα καταγγελιῶν, οἵτινες, λαμβάνοντες τὸ ἥμισυ τῶν ἐπιβαλλομένων ὑμῖν χρηματικῶν ποινῶν, ἔχουν ἀνάγκη νὰ ζήσωσι δαπάνη ὑμετέρᾳ. Τόσον καιρὸν ἐδίωξαν οἱ σκύλοι σας τοὺς λύκους. Ἦλθεν ἡ ἐποχὴ νὰ διωχθῆτε καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τὸ σκυλολόγιον, τὸ ὅποιον ἔθεσαν ἐπὶ τὰ ἔχνη σας ἡ γαυριῶσα αὐταρχία τῆς Ἑλλάδος.

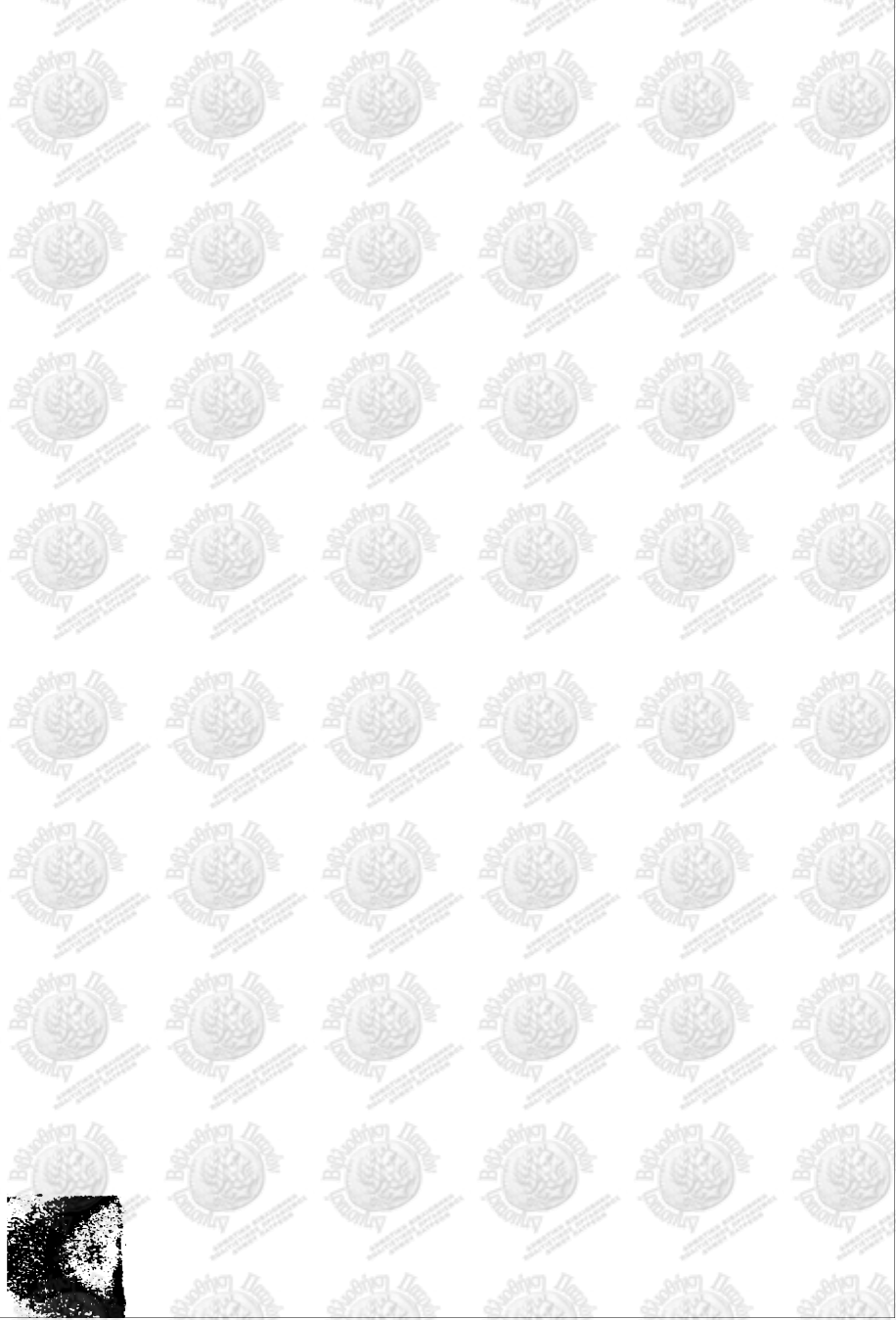
Πρέπει βεβαίως νὰ ὑπάρχῃ μεγάλη δόσις ἀνηθικότητος εἰς τὴν ψυχὴν ἐκεῖνου, ὅστις δίδει τὴν κυρίαν ᾧθῃαι εἰς τὴν φορολογικὴν ταύτην πολιτικὴν. Κατὰ πᾶν βῆμα αὐτῆς ἀποκαλύπτεται καὶ νέον αἶσχος. Ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχει χαρακτηριστικώτερον τοῦ ἐξῆς: Διηρέθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς οἱ φορολο-

γούμενοι εἰς δύο μάνδρας· ἡ μία περιέχει τοὺς κακοὺς, τοὺς καταδικασθέντας, τοὺς μὴ δηλώσαντας ἐμπροσθέντος ἢ ἐνώπιον ἀρμοδίου δημάρχου τὰ ζῶσ των, καὶ ἡ ἑτέρα τοὺς καλοὺς. Ὅσον περισσότεροι εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν μάνδραν τῶν κακῶν, τόσον ἀνώτερον τὸ συμφέρον τῶν λοιπῶν φορολογουμένων, διότι θὰ πληρώσουν οὗτοι μόνον τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀνωτάτης φορολογίας τῶν κακῶν ὑπόλοιπον τῆς βαρυνούσης τὸ χωρίον των φορολογίας. Ἴδου λοιπὸν οἱ φορολογούμενοι εἰς τὸν χορὸν τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Νομίζει τις, ὅτι ἀναγινώσκει μίαν σελίδα τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου. Ἐπὶ τέλους ἀπομένει εἰς τοὺς κακοὺς ἡ τιμὴ, ὅτι εἶναι μᾶλλον φορολογούμενοι!

Δὲν ἐξετάζω τί ἀπομένει ὑμῖν. Πάσχει τὸ ὅλον ἔθνος. Βλέπω προδιαγεγραμμένον σχέδιον, τείνουν ὅλα νὰ ἀρπάσῃ. Αἱ μηχαναὶ δὲν λείπουν, τὰ πλάγια συμφέροντα ἐργηγοροῦν, δὲν ὑπάρχει ἔθνικὸν ἱερὸν τὸ ὁποῖον δὲν ἐβεβήλωσαν. Τὸ σκοπούμενον εἶναι πῶς νὰ καταστῇ ὁ λαὸς ἀσθενής, καὶ ἄθλιος, καὶ ἀνίκανος νὰ ἀντιστῇ εἰς τὰ βουλευμάτά των. Ζητοῦν κατὰ πρῶτον τὴν περιουσίαν του· γνωρίζουν ὅτι ἡ ἐλευθερία τὴν ἀκολουθεῖ κατόπιν. Εὐρισκόμεθα ἐνώπιον θηρίου, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν ἐχόρτασε, ἀλλ' οὔτε ἐγγὺς εἶναι νὰ χορτάσῃ. Ἐὰν δὲν θραυσθοῦν οἱ ὀδόντες του, θὰ καταφάγῃ πρῶτον τὸ ἔθνος καὶ ἔπειτα ἑαυτό. Τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὴν ταχυτέραν εὐρεσιν τῆς χειρός, ἡ ὁποία θὰ τοὺς ἀποσπάσῃ. Ἐπειδὴ εἶσθε ὑψηλότερον εἰς τὸν ὀρίζοντα, ρίψατε ἔν βλέμμα εἰς τὰ πέριξ. Ὁ ὀφθαλμὸς σας εἶναι καθαρώτερος καὶ ἡ ψυχὴ σας ἐπίσης.

Ἡ φωνὴ μου θὰ εἰσελθῇ εἰς τὰς καλύβας σας, ὀδηγουμένη ἀπὸ ἀρχαίας ἀναμνήσεις. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν κατοικεῖ ἡ αἰώνια ἰδέα τοῦ λαοῦ, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς τῆς Ἑλλάδος.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

« Ἡ φωνὴ μου θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς καλύβας σας, ὀδηγο-
μένη ἀπὸ ἀρχαίας ἀναγνήσεις. Ἐν τῷ μὲσῳ αὐτῶν κατοικεῖ
ἡ αἰωνία ἰδέα τοῦ λαοῦ, ἥτις εἰναι ἡ μόνη ἑλπίς τῆς Ἑλλάδος. »

